

EL CREIXEMENT DEL MONTBLANC MEDIEVAL I UN FOGATGE DE FINALS DEL SEGLE XV

Fundada la vila l'any 1163 en dos segles Montblanc s'havia convertit, segons el cens o fogatge de 1378, en la setena població de Catalunya. Comptava amb 486 focs o llars. Eren més poblades: Barcelona 8.668 focs, Lleida 1.213 focs, Tortosa 990 focs, Girona 957 focs, Tarragona 860 focs, i Puigcerdà 654 focs. Tenien menys focs que Montblanc: Cervera 485 focs, Manresa 481 focs, Valls 401 focs, Reus 356 focs.¹

El Montblanc del segle XII era sols una quarta part del que abastà el clos murallat bastit dos segles després. El seu perímetre dibuixava un triangle format pel barranc o riu Regina (avui Riuot) pel camí romà de Tarragona a Lleida, que passava per l'actual carrer Major, i per la línia de l'anomenat ara Baluard. D'aquell temps tenim documentades: el castell (al Pla), la primitiva església de Santa Maria (al lloc on s'aixeca la Creu de la Plaça de Santa Maria), el cementiri (ubicat entre l'esmentada

1. J. Iglesias Fort «*La població de la Conca de Barberà a través de la història*», pàg. 75 a 94 de «VIII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, Montblanc, 1966».

església i el Museu-Arxiu), els carrers del Solà (avui Solans) i el que de l'església anava al Mercadal (a l'exterior del recinte, a la Plaça Major actual), el forn, cases, tendes i obradors. A l'exterior del recinte sols hi havia l'església de Sant Miquel i el Pont Vell.²

El creixement en el segle XIII fou vertiginós: s'aixecaren amb les edificacions porxades, les que formaren la Plaça Major i els trams centrals del Carrer Major; la vila s'expandí cap a les anomenades Vilanova del Mercadal i la Pobla de Guimrós, on es bastiren grans casals com el de la família Anglesola i l'anomenat Palau Reial; fou construït el call jueu i es bastiren les esglésies i convents de Sant Francesc, el Miracle (Mercè) i de la Serra i les esglésies i hospitals de Sant Bartomeu (en direcció a Reus) i dels Pobres de Jesucrist (després de Santa Magdalena) prop del Pont Vell.

Al llarg del segle XIV l'expansió continuà: són obres monumentals d'aquesta centúria l'església gòtica de Santa Maria i el clos murallat; es poblaren els carrers a l'entorn de Sant Miquel i del call jueu i s'edificà el Raval fora del recinte murallat. El creixement havia acabat. Durant molts segles, fins després del 1950, foren ínfimes les modificacions de l'àrea urbana de Montblanc.

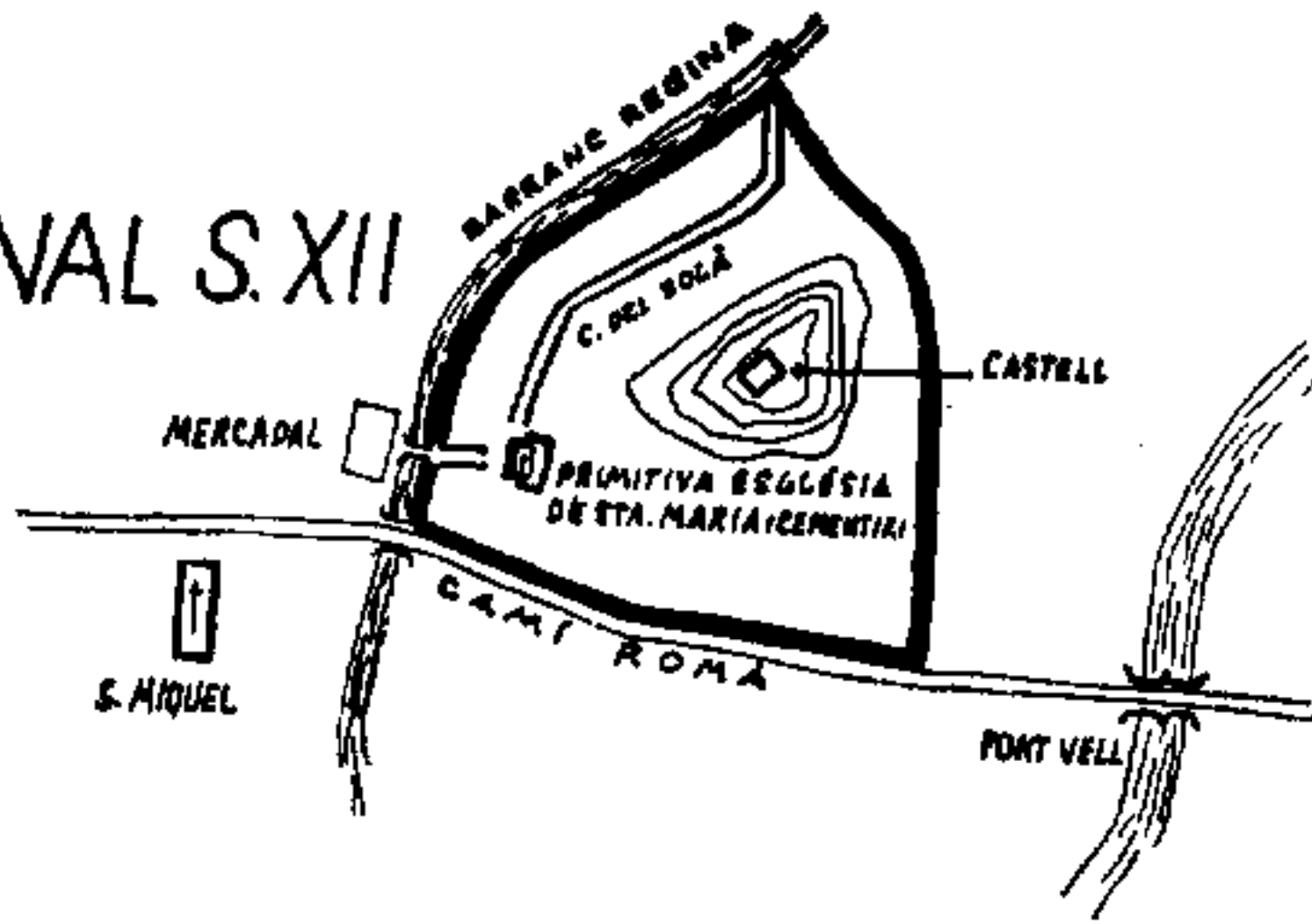
En habitants també Montblanc tingué un creixement semblant; d'explosió demogràfica des del segle XII fins a l'últim quart del segle XIV en què començà una forta davallada. Montblanc que tenia 486 focs o llars pel cens o fogatge del 1378 havia passat a 287 focs en el fogatge del 1497.³

Els fogatges com tots els documents de caràcter fiscal no són reflex exacte de la veritat o realitat (eren exclosos dels mateixos els que no tributaven) però ens fan conèixer notícies molt interessants, com les que consten en el fogatge que publicà (ja fa més de 50 anys) el periòdic montblanquí *AIRES DE LA*

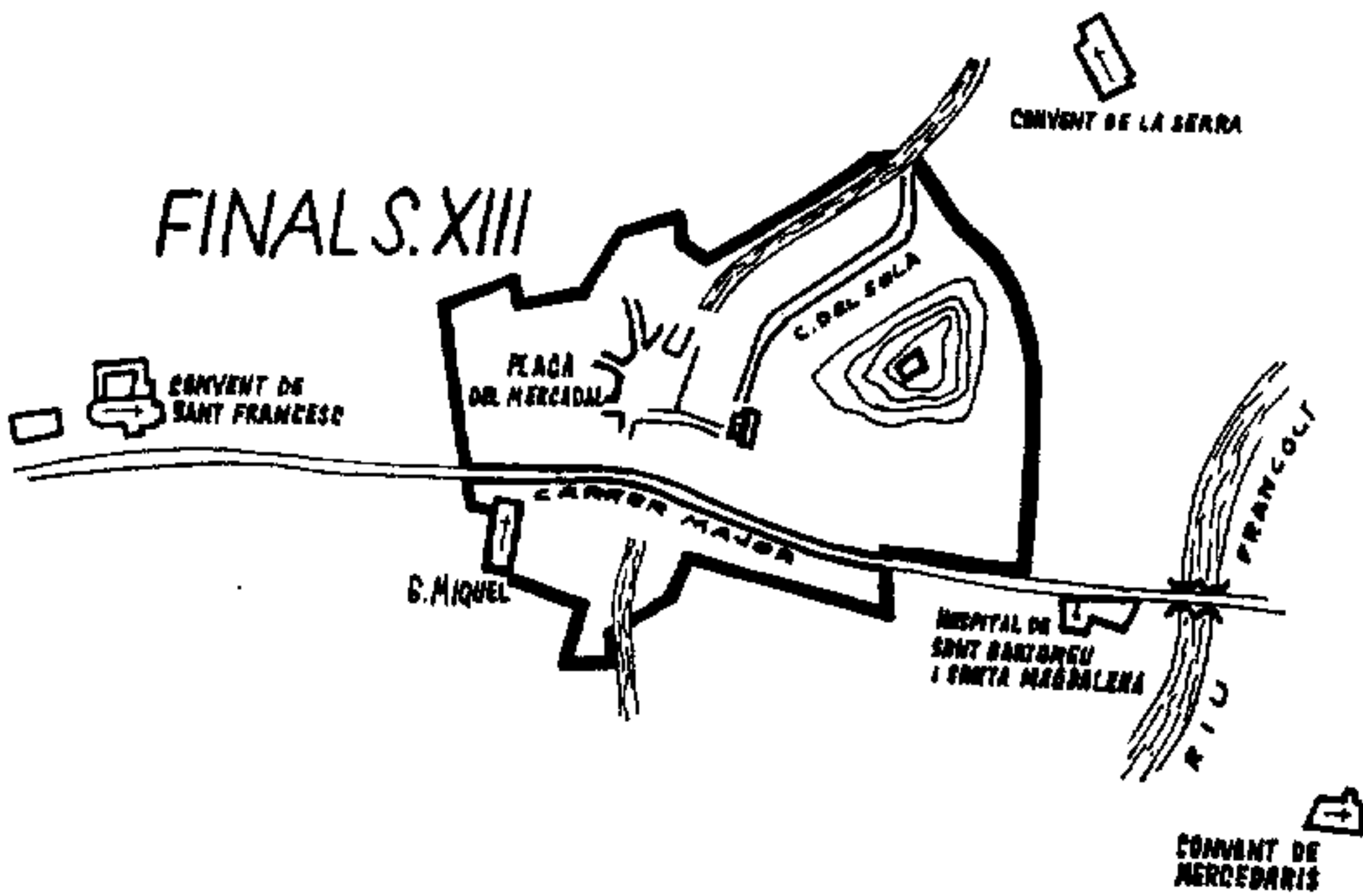
2. *Cartulari de Poblet*, ed. per Int. Edt. Catalans, documents núms. 349, 350, 351, 352 i 353; *El «Llibre Blanch» de Santes Creus*, ed. F. Udina Martorell, doc. núms. 214 i 327; Miret i Sans «Les Cases de Templers i Hospitalers en Catalunya», pàg. 188-190, Barcelona 1910; P. Agustí Altisent «*Deixes piadoses d'un montblanquí el 1215*» en Full Parroquial nº 44 de 1977.

3. J. Iglesias Fort «*Com es feia un fogatge*» (pàg. 140 a 160 obra citada).

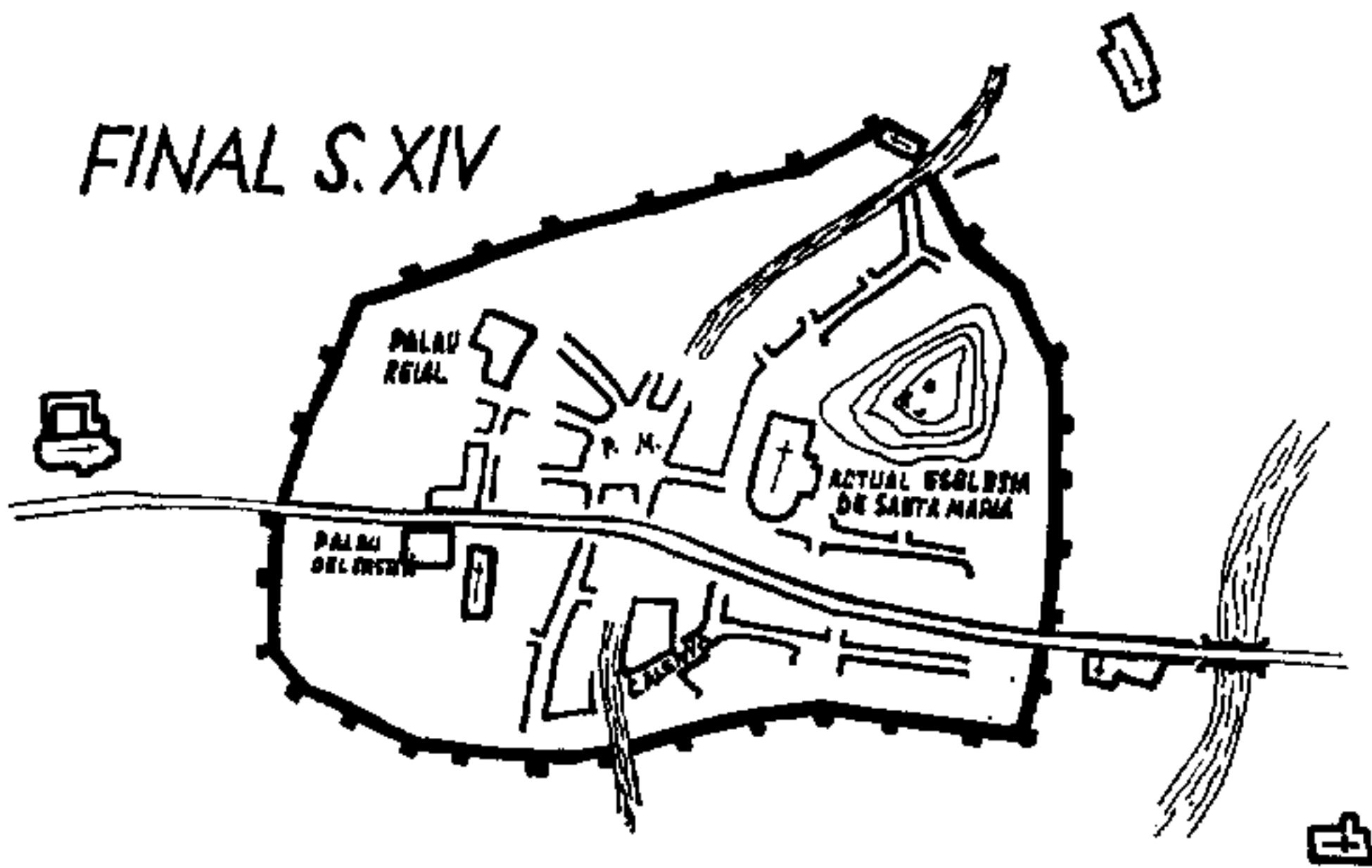
FINAL S. XII

FINAL S. XIII

FINAL S. XIV

CONCA; en ell hi figuren quasi tots els noms dels carrers i dels caps de casa o llars que vivien a la vila a finals del segle XV. En ésser publicat *AIRES DE LA CONCA* l'atribuí al fogatge del 1359 del comte-rei Pere III. Nosaltres creiem que no és així: el fogatge del 1359 donava a Montblanc 457 focs i el que transcriurem (comptant els noms esborrats) dóna 286 focs, o sigui quasi els mateixos que el fogatge del 1497, i, per altra part, els cognoms de la relació i determinades persones que hi figuren corroboren que pertany a un fogatge del segle XV i no al del 1359 o a altre del segle XIV. El llibre del que fou extreta la relació, segons manifestacions d'arxivers consultats, no es troba als Arxius de Barcelona o no ha pogut ésser identificat.

Transcrivim ja de les pàgines 7 al 9 del núm. 39 d'*AIRES DE LA CONCA*, publicat a Montblanc el 29 setembre 1926. (El subratllat és afegit per a un més fàcil recompte).

«EL FOGATGE DE PERE III. — EL DE MONTBLANC. —

El rei Pere III, nomenat el Ceremoniós, feu fer en 1359 el cens dels focs o sia cases que existien a Catalunya. Aquest cens constitueix el *llibre del fogatge* que's conserva en l'Arxiu del reial patrimoni, de Barcelona. Té el llom, en part, esbocinat i això fa que'l fogatge d'algunes poblacions no es pugui llegir íntegrament. Entre aquests, hi ha el de la nostra vila. Amb tot, el nombre de focs hi és ben clar i la quasi totalitat dels llinatges o cognoms montblanquins s'hi llegeix perfectament. És per curiositat, no més, que ara volem publicar els noms de les llars o focs dels montblanquins d'aquell temps. Hi són especificats els focs pertanyents al fur clergal, militar i reial. En el primer hi manquen set focs, el cognom dels quals es menjat per corcomiment del paper, així com el nom de fonts d'altres.

FUR CLERGAL	— N. Bordell
— (7 noms esborrats)	— N. Segrià
— N. Salgueda	— Bartomeu Montseny
— N. Trullols	— Castelló
— N. Torruella	— Joan Olivart

- Joan Barceló
- N. Moncada
- N. Blanc
- Joan Contijoch
- Bernat Ferrer
- Jaume Nicolau
- Gabriel Prats
- Galceran Nicolau
- Andreu Serra
- Francesc Grenyó,
mercader
- Jaume Conesa,
beneficiat
- Luis Anglesola

MILITAR

- Pedreo Degueso
- La viuda Alanyana
- Galceran de Vilafranca
- Luis de Lluria
- Francesc Alanyà
- Na Sencliment

REIAL o LAICS

LA RAVAL

- Jaume Calaf
- Francesc Martorell
- Andreu Coscallosa
- Joan Arbonés
- Joan Calaf
- Pere Guardia
- Joan Scarlata
- Joan Valmanya
- Josep Aymar, ferrer

ENTRANT A LA VILA

- Bartomeu Torres
- Joan Cirer
- Pere Alaix, major.
- Andreu Torres, assaonador

- Antoni Amoros
- Guillem Martí Salma
- Gabriel Muntull
- Miser Luys, menescal
- Francesc Martorell
- Joan Isern, menor
- Na Martorella, viuda
- Pere Tolrà
- Esteve Albiol
- Pere
- Pere Mariner
- Na Serradella
- Rodrigo de Royo
- Francesc Albiol
- Franci Mediona
- Llorens Monmaneu, major
- Joan Pascual
- Na Thomasa
- Martí Pascual
- Pere Pont
- Pere Poblet
- Pere Castelló
- Francesc Domer
- Bartomeu Borregó
- Vicens Torruella, menor
- Bartomeu Coloma
- Bernat Puig
- Bernat Miquel
- Joan Mediona
- Salvador Bleda
- Bernat Serres
- Pere Brufau
- Francesc Rayner
- Pere Febrer
- Pere Grinyó
- Pere Desvesa
- Antoni Pascual
- Mateu Bellissen
- Andreu Fornos
- Miquel Capdevila

- Pere Desclergue
- Francesc Beda
- Joan Gomis
- Antoni Aleu
- Josep Guardiola
- Antoni Anglada
- Vicens Pere
- Antoni Grinyó
- Gaspar Capdevila
- Joan Pelegri
- Bernat Carnicer
- Joan Berenguer Rois
- Antoni Picaire
- Bernat Llurba
- Pere Mas
- Joan Isern, major
- Antoni Marginet
- Andreu Montroig
- Andreu Tarragó
- Antoni Vilarnau
- Bartomeu Barceló
- Antoni Tarragó
- Joan Pedrolo
- Joan Queraltó
- Joan Sapot?
- Pere Lluís Salgueda
- *(10 noms esborrats)*
- Joan Fuster
- Pere Corcoll
- Jaume Rayner
- Jaume Cabeça
- Francesc (esborrat)
- La vídua sua (esborrat)
- Joan Torruella
- Joan Rocha
- Amador Trullols
- Jaume Rosich
- Gregori Fabregues
- Joan Olesa, major
- Miquel de Bordell

- Pere Rosselló
- Na Saranyana
- P. Miquel Carbonell
- Antoni Armada
- Pau Torres
- Antoni Puig
- Bernat Carbonell Carbonell
- La Vidua Fogueda
- Joan Capellà
- Antoni Foguet

CARRER DE MONS. VILAFRANCA

- Na Vilella, vídua
- Joan Honyat

CARRER DE N'ORTOLA

- Joan Ferrer
- Joan Gavaldà
- Joan Reig
- *(16 noms esborrats)*
- Salvador Alanyà
- Joan Stalella
- Bernat Fernós
- Francesc Fenoll
- Pere Joan Amorós

CARRER DE LA VILANOVA DEL MERCADAL

- Pere Fuster
- Llorens Puig
- Guillem Sans, major
- Bernat Reig
- Jaume Torruella
- Lladona, vídua
- Barnerà, gendre d'Alanyà

CARRER DE LA POBLA
DE GUIMRÓS

- Arnau Forés
- Nicolau Concabella
- Bartomeu Torrèr, major
- Llorens Torres
- Antoni Puig, fill de Gabriel
- Alexandre Anglada
- Joan Amorós
- Guillem Fernós
- Pere Claverol

LA FONT DEL VALL

- Joan Alanyà
- Llorens Montserrat

CARRER D'EN ROCA

- Bernat Montserrat
- Francesc Dedeu
- Bernat Derog
- Francesc Scoter
- Mateu Vidal
- Vicens Valero
- Pere Castellà
- Joan Alball

CARRER DE SANT MARÇAL

- Joan Reig
- Guillem Gras
- Joan Català
- Pere Sanahuja
- Antoni Castelló
- Zibah Morell
- Pere Vidal

PLAÇA DEL MERCADAL

- Llorens Massaguer
- Antoni Giner
- Joan Boleà
- Jaume Negre
- Joan Demà
- Baltasar Viana
- Bartomeu Tàrrega
- Joan Olesa
- Jaume Reig
- Mateu Linyà
- Antoni Palau
- Martí de la Guardia
- Mestre Miquel Çaragoça
- Guillem Jover
- Mateu Mediona
- Nicolau Corp
- Pere Bellineu
- Bernat Prats
- Francesc Danglola
- Pere Palau
- Joan Begueny
- Gabriel Tolrà
- Na Corba, vídua
- Antoni Aguader
- Joan Rovira
- Joan Mas, pagès

CARRER DEL SOLA

- Antoni Ponç
- Joan Fitor

CARRER DE LES GRASSES
DE SANTA MARIA

- Na Sagarra
- Joan Gili

- Joan Nicolau
- Francesc Martorell
- Pere Joan, argenter
- Misser Jaume Nicolau

CARRER DEL FORN NOU

- Francesc Puig
- Pere Vives
- Francesc Alball
- Martí Conesa
- Antoni Bella
- Gabriel Clofent
- Antoni Bages
- Bernat Roig, major
- Francesc Vidal
- Guillem Timonal

CARRER DE SANTA TECLA

- Bernat Boldori
- *(11 noms esborrats)*
- Pere Andreu

CARRER... (esborrat)

- Francesc Bover
- Bartomeu Puig

- Francesc Jori
- Pere Oller
- Antoni Albinyana
- Bartomeu Oller
- Joan Ponç
- Guillem Agosti
- Llorens Olivart
- Tomàs Guerau
- Pere de Sanfeliu
- Joan Gavaldà
- Na Pellona
- Gabriel Tarres
- Na Santolina

AFORES, MOLINS i ROJALS

- Llorens Mariner
- Guillem Piquer
- Antoni Puig
- Llorens Vidal
- En Fort de la Bartra
- Francesc Miret

En total son 317 focs o cases.
 Repoques viles, en aquell temps,
 tenien un cens tan nombrós.»

LLUÍS PARÍS BOU